

Befektetéseim!

Mennyi időt, energiát fektettél be a múlt héten az alábbiakba, ha 100 százaléknak vesszük az egész heti idődet? Hogyan változtatnál ezen a jövő héten?

Múlt hét

Jövő hét

alvásra
tanulásra
magadra
barátaidra
szüleidre
rászorulókra
semmittevésre
játéokra
Istenre
(ima, csend,
szentmise)
házimunkára

Nyomozd ki, hogy hol él Magyarországon bazilita közösség!

Melyik – szerzetességgel kapcsolatos – szó betűi keveredtek össze?

g u r a l e

regula

NÉZZ UTÁNA!

Milyen magyarországi szerzetesrendeket ismersz?

Pállal egy időben élt **Szent Antal apát**. Kiskorától fogva kereszténynek nevelték. Egyszer a szentmisén hallotta Jézus és a gazdag ifjú találkozásának történetét (Mt 19,16–26), ami annyira szíven ütötte, hogy eladta minden vagyonát, s kiköltözött a városból a pusztába, hogy teljesen Istennek éljen. Először remete volt, vagyis magányosan, egyedül élő ember; később azonban elkezdte összegyűjteni a többi remetét, és közösséget szervezett. Azt tette, amiről a lecke elején is szó volt: csapatot szervezett, összefogta azokat, akik hasonlóan gondolkodtak a hitükről. Így született meg **az első kolostor**, ahol közösen imádkoztak, dolgoztak, gondoskodtak egymásról. Tulajdonképpen ezzel jött létre a szerzetesi életforma.

A közösségi életformának két típusa terjedt el:

remetetelep

A vadállatok és a rablók nagy veszélyt jelentettek a pusztaságban, ezért jobb volt, ha a remeték egymáshoz közel éltek: egy völgy barlangjaiban vagy egy fallal körülvett térség egyszemélyes házikóiban. A közösség tagjai csak keveset beszéltek egymással, leginkább az imádság idejére találkoztak. A legjelentősebb ókori remetetelep Jeruzsálem közelében feküdt (Mar Szaba); alapítója és vezetője Szent Szabbász volt.

kolostor

Az Istennek szentelt életre vállalkozó férfiak vagy nők egy házba költöznek, ahol közösségben élik meg mindennapjaikat, munkával és imádsággal. Életüket egy szabályzat (latinul regula) vezérli. Előljárójukat apátnak vagy apátnőnek nevezzük. Szent Antal is apát volt. Tanítványai az ő gondolatai alapján fogalmazták meg az első regulát. Ezt azonban később Nagy Szent Bazileiosz (magyarosan: Vazul) szabályzata váltotta fel Keleten. A mai napig ezt követik a görögkatolikus szerzetesek, akiket emiatt bazilitáknak – a szerzetesnőket bazilisszáknak – nevezünk. Az ortodox szerzetesség körében is ez a regula a mérvadó.

Európában először Szent Atanáztól hallottak az egyiptomi szerzetességről. Ez az alexandriai (egyiptomi) püspök nagy harcot folytatott az ariánusok ellen, emiatt többször száműzték a hazájából. Egy alkalommal (a mai Németország területén fekvő) Trierben töltött hosszabb időt. A latin nyelvű keresztények ekkor ismerhették meg Szent Antal életrajzát, amit Atanáz püspök írt. Nagyon népszerű könyv lett. **Sokan próbálkoztak azzal, hogy Nyugaton is meghonosítsák az egyiptomi szerzetesi-remetei életmódot.**

Az új kezdeményezéseknek, a kapcsolódó reguláknak két nagy ága maradt fenn:

ágostonos regula

Szent Ágoston már megtérése idején megismerkedett a férfiak és a nők közösségi életvitelével. Amikor püspök lett Észak-Afrikában, papjai számára is javasolta a közös életet – ehhez szabályokat is adott. A több töredékből összeálló ágostonos regulát ma is több szerzetesrend követi (ágostonosok, premonstreiek, részben a domonkosok).

benedeki regula

Szent Benedek élete hasonlított Szent Antaléhoz: előbb remeteként kereste a hivatását, majd közösség szerveződött körülötte, és így szükségessé vált, hogy szabályzatot írjon társai számára. A közösség életét a szigorú helyhez kötöttség, a fizikai munka, a tanulás és a közös imádság jellemezte. Jelszavuk „Ora et labora” („Imádkozzál, és dolgozzál!”) volt. A rend női ágát Benedek iker-testvére, Szent Skolasztika alapította. A középkorban a benedeki regula szerint élt a legtöbb szerzetesrend (bencések, kamalduliak, ciszterciek, trappisták).

SZENT ANTAL APÁT – az útmutatás remeteje

Hallottál már hősookról, lovagokról, akikről legendák születtek, akiknek a tetteit megörökítették az utókor számára? Nemcsak Robin Hood vagy Artúr király volt ilyen személy, hanem leckénk szentje, Antal is.

Egyszerű, dolgozó, keresztény család gyermekeként született Komében, egy közép-egyiptomi faluban. Már tanulatok a keresztényüldözésről, ami Antal életében még javában tartott. A keresztény vértanúkról mint hősookról suttoztak a hívő családokban. Minden közösségi imaalkalom, szentmise az utolsó lehetett a résztvevők számára, mert bármikor rájuk törhettek a császár katonái. Antal így már gyermekkorában megtanulta, milyen egyszerű dolog a hit és a hűség. Húszéves volt, amikor meghaltak a szülei. Húgáról és a családi örökségről, a földterületről neki kellett gondoskodnia, ezért folytatta a földművelést. De nem hagyta el a templomba járást, pedig gondolhatjátok, hogy milyen sok dolga lehetett.

Egy alkalommal a templomban különleges élménye volt. Amikor felolvasták az evangéliumot, tisztán érezte, hogy személyesen neki szól. „Ha tökéletes akarsz lenni, add el, amid van, az árát oszd szét a szegények között, így kincsed lesz a mennyben. Aztán gyere, és kövess engem!” Isten szava gyökeret vert a szívében, és eszerint is cselekedett. Csak annyit hagyott meg a családi vagyonból, amennyi a húgáról való gondoskodáshoz kellett, a többit szétosztotta a szegények között.

Tudod-e? Szent Benedeket VI. Pál pápa 1964-ben Európa védőszentjének nyilvánította!

A gazdag ifjú története

(Mt 19,16-26)

Egy alkalommal odalépett hozzá valaki, és megkérdezte tőle: „Mester, mi jót kell tennem, hogy eljus- sak az örök életre?” Így felelt neki: „Miért kérdezel engem a jó felől? Csak egyvalaki jó. Ezért, ha el akarsz jutni az örök életre, tartsd meg a parancso- kat.” Az megkérdezte: „Melyeket?” Jézus felsorolta: „Ne ölj, ne törj házasságot, ne lopj, hamisan ne tanúskodjál, apádat és anyádat tiszteld, felebará- totod pedig szeresd úgy, mint saját magadat.” Az ifjú erre kijelentette: „Ezeket mind megtartottam. Mit kell még tennem?” „Ha tökéletes akarsz lenni – felelte Jézus –, add el, amid van, az árát oszd szét a szegények között, így kincsed lesz a mennyben. Aztán gyere és kövess engem!” Ennek hallatára az ifjú szomorúan távozott, mert nagy vagyona volt. Jézus most tanítványaihoz fordult: „Bizony mon- dom nektek, a gazdagnak nehéz bejutnia a meny- nyek országába. Újra azt mondom: Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak be- jutni az Isten országába.” Ennek hallatára a tanít- ványok igen megdöbbenek és azt kérdezték: „Hát akkor ki üdvözülhet?” Jézus rájuk nézett, és így szólt: „Embernek ez lehetetlen, Istennek azonban minden lehetséges.”

Az ifjú tulajdonságai

istenfélő, tisztességes,
erkölcsös, gazdag, hagyo-
mánytisztelő, vallásos,
bátor, tiszteli szüleit,
nem elég elszánt...

SZENT ANTAL APÁT

Egy kép rólam:

Védőszentje
vagyok:

betegek, mészárosok,
kosárfonók,
sertéskereskedők...

Ünnepem:

január. 17.

Lakhelyem:

Közép-Egyiptom

Szimbólumom:

csengő, kereszt-
tes bot, mankó,
ördög, remete,
sertés

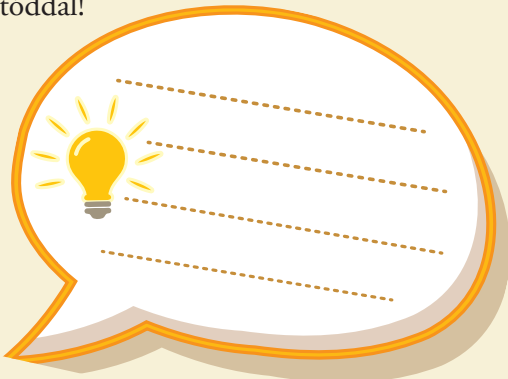
Néhány érdekesség:

Van ötleted, hogyan tudod
vonzóvá tenni a hitedet?

ÉRÉNYGYAKORLAT

Fogalmazd meg a hittel, illetve a kereszténységgel kapcsolatosan egy kérdést, és beszélj meg a plébánosoddal, hitoktatóddal!

Akkoriban sokan felkerekedtek, elhagyták a lakott területeket, és a sivatagba vándoroltak. Antal is elvonult a líbiai sivatagba. Egy barátja vitt neki ételt. Több mint tíz évet töltött a sivatagban, ami testét-lelkét megedzette. Nemcsak szélsőséges időjárással és vadállatokkal találkozott, hanem kísértésekkel is, mint Jézus a pusztában. Amikor visszatért az emberek közé, látszott rajta, hogy Isten embere. Sokan keresték fel, mert gyorsan elterjedt a híre. Imákat kértek tőle, tanácsokat, tanítást. A világtól elvonult remeték gyűlteke köré, hogy legyen a vezetőjük. Azt mondják róla, hogy mély emberismerettel rendelkezett, belelátott mások lelkébe. Jó útra térítette azokat, akik nem Isten törvényei szerint éltek. Vonzóvá tudta tenni az Istennek elkötelezett hívó életet. Megmutatta, hogy ehhez nem kell szerzetesnek lenni, hanem világi hívóként is megtehetem ezt.

De nem csak lelki tanácsokért keresték, fel. Barátja, Atanáz, akiről az előző leckében tanultunk, az ő segítségét kérte az ariánusok ellen.

Antal nagyon idősen, 105 éves korában halt meg, 356-ban.

FOGALMAK

Az Istennek szentelt életnek több formáját ismerjük: a **remete** fogadalmat tesz, elvonul a világtól, és magányosan él; imádkozik, keze munkájával tartja el magát; nagyon sok időt tölt csöndben. A **szerzetes** közösségben él; idejének ritmusát a közös napirend adja meg: az imádság, a munka, a tanulás jellemzi a napjait.

A közösséget az **apát** vezeti (a szó jelentése: apa, atya). A szerzetesek testvérnek, a női szerzetesek nővérnek szólítják egymást. Ha valamelyik szerzetest pappá szentelik, őt atyának hívják.

A szerzetesközösségek házait idővel elkezdték megkülönböztetni: a **monostor** olyan, templommal egybeépült szerzetesházat jelent, amelyben minden megtalálható. Sokszor egy birtok is tartozott hozzá – a szerzetesek itt, egy helyen, zárt közösségben végezték minden feladatukat. A **kolostor** ellenben inkább a lakóhelyül szolgáló, szerényebb szerzetesházakat jelöli. A két kifejezést olykor szinonimaként használják, felcserélik egymással.

A jelentősebb monostorokhoz iskola is kapcsolódott: itt nevelték a szerzetesek következő generációját. Idővel ezek az iskolák a tudás, a műveltség, a kultúra központjaivá váltak. Magyarország első iskoláját a Pannonhalmi Főapátsághoz kapcsolódóan alapították, 996 körül.

In nātō ad brimā

I. EGYHÁZTÖRTÉNET 6. A nyugati egyház vallási élete

Nálad az idő
mikor pereg
gyorsan,
illetve lassan?

„Tanuld meg, hol van a tudomány, hol az erő,
hol az értelem, s akkor megtudod azt is,
hol a maradandóság és az élet,
hol a szem ragyogása és a béke.” (Bár 3,14)

Sok emberrel találkozunk: családtagokkal, iskolatársakkal, barátokkal, idegenekkel. Minden találkozás hat ránk. Látunk valami érdekeset, ami kíváncsivá tesz; észreveszünk valami jót, vonzót a másikon, és szeretnénk utánozni; esetleg valami furcsát, ellenszenveset figyelünk meg, és eldöntjük, hogy mi nem akarunk ilyenek lenni. A hívő ember is ugyanígy találkozik a nem hívőkkel, a más-
képpen gondolkodókkal. A világ, ami körülveszi; a másik ember, akivel találkozik, szüntelenül hat rá és alakítja – hol jó, hol rossz irányban.

Sok minden megváltozott, amikor a kereszténység elnyerte a **vallásszabadságot**. Hirtelen a császári család, az előkelőségek is megtértek. Kezdett előnyt jelenteni a kereszténnyé válás. Sokan hasznot remélve, felszínesen kérték a keresztiséget. A helyzetet csak rontotta, hogy Nagy Teodóziusz uralma alatt a Római Birodalom **államvallásává** lett a keresztény hit (380).

Közben a birodalom határain túli **misszió** is erősödött. Örményországban a világon elsőként, Róma és Bizánc előtt államvallássá lett a kereszténység (301). Itt Világosító Szent Gergely püspök hirdette a hitet. A lelkes misszionáriusok eljutottak a germánok közé, a Brit-szigetekre és Ázsia távoli vidékeire is.

IMA

Uram, Istenem, én reményem,
hallgass meg engem!
Ne engedd,
hogy belefáradjak keresésembbe.
Adj erőt, hogy mindig és mindenütt
Arcod látására törekedjem.
Önts belém reményt, hogy minden
lépéssel közelebb kerüljek Hozzád.
Te ismered erőmet, és gyengeségeimet,
őrizd az egyiket, és gyógyítsd a másikat!
Te juss eszembe mindenütt: szeretnélek
megismerni és megszeretni!
(Szent Ágoston imája)

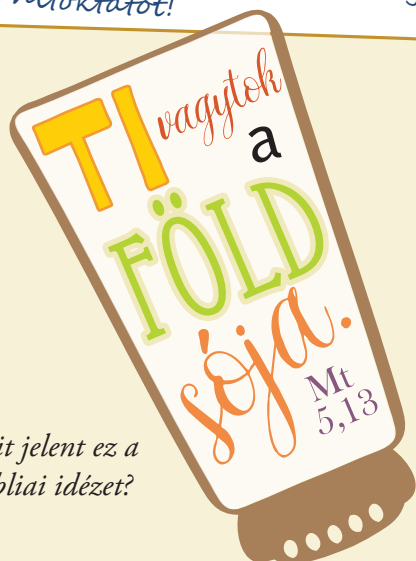
A IV. és az V. század fordulóján élt Szent Jeromos. Ki volt ő, mitől lett híressé? Milyen állattal szokták ábrázolni, s miért?

Függőlegesen írd be a megfelelő szavakat,
és megtudod a Szent Jeromost kísérő állat nevét!

1. „Isten háza”
2. asztal a templomban
3. a templom „kistestvére”
4. apostolutód, egyházi vezető
5. „királyi csarnok”
6. itt található az oltár a templomban
7. székesegyház más szóval
8. a torony hangszere

Oththoni templomokban milyen ereklyék vannak? Ha nem tudod, kérdezd meg a sekrestyést, az atyát vagy a hitoktatót!

Mit jelent ez a bibliai idézet?

A sok új hatás átalakította a hitéletet. A szentek, a példaképek korábban mindig vértanúk voltak; most megjelentek azok, akiknek már nem kellett üldöztetést szenvedniük a hitükért – ők a mindennapokban, szolgálataik és másokért hozott áldozataik révén váltak szentté. Ilyen volt Szent Ilona császárnő, Nagy Konstantin édesanyja. Sokat zarándokolt a Szentföldön, templomokat építtetett, feltárta Jézus életének helyeit. A korszak legkedveltebb szentje, Szent Márton – felnőtt megtérőként – katonából lett püspökké.

A kor emberei nagy szeretettel és tisztelettel tekintettek a szentjeikre. Haláluk évfordulóját megünnepezték, mert úgy gondolták, hogy ezen a napon születtek meg az örök életre – úgy nevezik: *dies natalis*, mennyei születésnap. Ezeket az emléknepokat rögzítették az egyházi naptárban is, melynek első kiadását Damasus pápa rendelte el. Ebben a korban kezdték irodalmi igényű művekben megörökíteni a szentek élettörténetét. Damasus pápa verseket vésetett fel a vértanúk sírjaira. Hamarosan megjelentek a **legendák**, a szentek regényes életrajzai is. (A *legenda* szó magyarul azt jelenti: amit olvasni kell, olvasásra szánt mű.)

Az **új templomokat** igyekeztek szentek sírjai fölé építeni; testüket, ruháikat, használati tárgyaikat pedig **ereklyék**ként tisztelték – ez azt jelenti, hogy úgy hitték: Isten kegyelme, áldása, ereje hat azokon keresztül. A legnagyobb szentek sírjai fölé emelt bazilikák zarándokhelyekké váltak, s messze földről vonzották a híveket. A magyar **kápolna** szó Szent Márton köpenyére (latinul: *cappa*) utal, aminek a felét Márton a legenda szerint a koldusnak adta. A cappella ugyanis nem más, mint a cappaórző hely: a kápolna, ahova sokan elzarándokoltak az ereklyéhez.

A Római Birodalom összeroskadt a **népvándorlás**, a barbár népek betörései alatt. Az ókor leghatalmasabb állama két részre szakadt. Nyugaton 476-ig állt fenn a császárság – ekkor a barbár hadvezérek megbuktatták az alig tizenkét éves Romulus Augustulust, az utolsó nyugatrómai uralkodót. Keleten a Nagy Konstantin által épített új főváros lett a birodalom központja: a régen Bizánc néven ismert halásztelepülést a császár tiszteletére átnevezték Konstantinápoly-nak. A középkorban visszakapta régi nevét. A Bizánci Birodalom (Keletrómai Birodalom) 1453-ig állt fenn – ekkor a török seregek elfoglalták Bizáncot, s Isztambul néven lett a szultán székhelye.

Európában a Római Birodalom romjain barbár államok jöttek létre: osztrogótok (keleti gótok), vizigótok, vandálok, longobárdok, frankok és megannyi más nép alapított országot. Az új nemzetek csodálattal tekintettek az ősi birodalom örökségére: a törvényekre, a művészetre, az építészetre... **A változások idején az egyház jelentette a folytonosságot.** A papság tudott írni-olvasni,

értette a latin nyelvet, birtokában volt az ókori műveltségnek – ezért az egyházi személyekre egyre több állami feladat is hárult: ők lettek az új királyságok hivatalos emberei, mai szóval: miniszterei; de ők látták el a jegyzői, írnoki, tanári feladatokat is. **A kereszténység ebben a korban a hellén-római műveltség őrzője és átadója volt. A székesegyházak és a kolostorok az európai kultúra központjaivá váltak.**

SZENT MÁRTON – aki embertársaiban meglátta Krisztust

Életünkben vannak olyan pillanatok, amelyek bevésődnek a történelembe, és még az utókor is emlegeti, hogy mi történt. Ilyen lehet például egy bajnoki mérkőzés utolsó perceiben szerzett gól. Szentjeinknek is vannak olyan tettei, amelyeket újra és újra felelevenítünk, mert attól vált híressé. Leckénk szentje, Márton is ilyen. Gondolom, már tudod is, hogy mi volt az ő híres cselekedete. De nem csak ez az egy mozzanat kellett ahhoz, hogy nemcsak híressé, hanem szentté is váljon.

Márton a mai Magyarország területén, Szombathelyen született. Akkor még úgy hívták, Savaria. Szülei pogányok voltak, édesapja a császári hadsereg tribunusa, katonatisztje volt. Még kiskorában átköltöztek Itáliába, ahol – bár pogány környezet vette körül – elkezdett hittanra járni. Szülei nem támogatták ebben. Örültek, amikor megkapta a katonai behívót, azt remélve, hátha a seregben töltött idő eltántorítja a keresztény hittől. Lovas testőrtiszt lett. Légiónját Galliába, a mai Franciaországba küldték. Katonai szolgálata idején történt az a híres cselekedete, ami megerősítette keresztény hitében. Amiens városában lovagolt, hideg időben, amikor egy didergő koldust látott, és odaadta neki köpenyének a felét. Álmában megvilágosodott előtte, hogy amit Jézus mond, igaz: „amit a legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek” (Mt 5,40). Megtapasztalta, hogy ha éli azt, amit az evangéliumból hallott, embertársaiban megláthatja Jézust. Hamarosan megkeresztelkedett. Amikor befejeződött katonai szolgálata, örömmel jelentkezett Hilarius püspöknél, hogy Istent szeretné szolgálni. A püspök diakónussá, majd pappá szentelte. Márton később hazalátogatott szüleihez. Isten ajándéka volt a hazatért fiúnak, hogy édesanyja is keresztény hitre tért.

Mint sok hívőt, Mártont is magával ragadta a remeték világtól elvonult élete, ezért a városon kívül lakott. Életszentségének híre elterjedt, sokan mentek hozzá, hogy tanítványai legyenek.

Szent Márton odaadja a koldusnak köpenyének felét (egy 12. századi kézirat ábrázolása)

SZENT MÁRTON

Egy kép rólam:

Védőszentje vagyok:
katonák, kovácsok,
takácsok, szabók,
koldusok, pásztorok
...

Ünnepem:
november 11.

Lakhelyem:

Szombathely-
Savaria, Tours

Szimbólumom:

koldus, köpeny,
lovas katona,
liba, serleg,
püspöki ornátus

Néhány érdekesség:

.....
.....

Melyek a román stílus jegyei?

Igaz (I) vagy hamis? (H)

- H** rózsablakok
- I** ablakai lőrésre emlékeztetnek
- I** várszerű
- H** jellegzetessége a kupola
- I** a kifejezés a „római” szóból ered
- H** csúcsívek

ÉRÉNYGYAKORLAT

A héten viselkedj úgy az emberekkel, mintha Jézussal találkoznál!

Összegyűjtve a tanítványokat, kolostorokat alapított, ahol közös imádság, tanulás és munka alkotta a napirendet. Belőlük alakult meg az első nyugati szerzetesközösség. Amikor meghalt Tours püspöke, a hívek, papok és püspökök többsége azt akarta, hogy Márton legyen az utóda. Felszentelése után elkezdte püspöki szolgálatát: látogatta a híveket és a papokat, szegényeket és gazdagokat egyaránt. Tanított, prédikált, és ahol tévtanítással találkozott, kiállt az egyház hite mellett. Lelkipásztori szolgálatát több csodával megerősítette az Isten; gyógyulások, ördögűzések történtek. Püspöki helyén, Tours-ban minden falu kereszténnyé lett.

397-ben halt meg. Szent Márton élete példa arra, hogy az evangélium ereje hogyan formálja át az embert és hat ki a környezetére.

FOGALMAK

A szabaddá vált kereszténység hatalmas építkezésekbe kezdett: most már szép, igényes istentiszteleti helyeket emelhetett. Ezeket a magyar nyelv – egy pogány latin kifejezést átvéve – egységesen **templomoknak** nevezi. A **kápolna** egy kisebb szent hely, ami sokszor nem önálló, hanem egy nagyobb épületen, intézményen belül helyezkedik el.

A **bazilika** szó szerint ezt jelenti: királyi csarnok. A pogány korban itt tartották a bírósági tárgyalásokat, közösségi összejöveteleket. Hosszú, téglalap alapú házak voltak, amelyeket oszlopsorok hajókra osztottak. A középső **hajó** vége félkörívesen záródott le (ez az **apszis**): a keresztények itt helyezték el az oltárt (**szentély**). Napjainkban a bazilika a templom rangját jelzi. Róma városában négy nagy **pápai bazilika** van, ezek a katolikus egyház legkiemelkedőbb templomai. A pápa egyes fontos templomoknak, zarándokhelyeknek szintén adhat bazilikarangot: ezeket **kisebb bazilikáknak** nevezzük.

A püspök főtemplomának neve: **székesegyház (katedrális)**. Ebben a templomban áll a püspök tanítói tekintélyének és hatalmának kifejezője, a püspöki szék (**katedra**). A pápa székesegyháza a Lateráni Szent János-bazilika. Ez a katolikus egyház legfőbb temploma.

A keresztények az építkezések során a bevett római formákhoz tartották magukat. A középkori **román stílus** elnevezése is erre utal: a római hagyományon alapuló.

Nagy Szent Gergely pápa alatt rögzült a római egyház istentiszteletének rendje. Iránta való tiszteletből ezt az ősi örökségünket **gregorián liturgiának** és **gregorián éneknek** nevezzük.

I. EGYHÁZTÖRTÉNET

7. A nagy egyházszakadás

Szerinted igaz ez...? Tapasztaltad már?

Az idő minden sebet
begyógyít

*„Törekedjete rá, hogy a béke kötelékével
fenntartsátok a Lélek egységét.”
(Ef 4.3)*

A „szakadás” nem igazán szép szó. Annyi minden el tud szakadni: egy nyaklánc, egy baráti kapcsolat, egy szerelem, maga az élet... Mindig valami rosszat jelent: ami korábban egész volt, most szét-törik; az öröm helyébe bánat lép. Olykor sajnos egy emberi csapat, egy hívő közösség is szét tud szakadni. Ez mindig nagy fájdalom és sok bánat forrása.

Európában előbb a Római Birodalom szakadt ketté. A földrész nyugati és keleti fele ettől kezdve eltérő módon fejlődött. Keleten a görög nyelv vált egyeduralgokodóvá, és a császárság sokáig biztonságos, gazdag életet biztosított alattvalóinak. Nyugaton azonban zűrzavar ütötte fel a fejét. A barbár törzsek sokat háborúztak egymással is. Csak kevés állam bizonyult tartósnak. A népvándorlás újabb és újabb keletről érkező hadakat hozott magával. Az Egyház őrizte a latin nyelvet. De **Kelet és Nyugat egyre kevésbé értette egymást; más nyelvet beszéltek, más kultúrákat építettek fel. A szakadásból ellenségeskedés fakadt.**

Időközben egy másik kihívás is támadt. **Mohamed a VII. században a mai Szaúd-Arábia területén megalapította az iszlám vallást.** Az arab seregek legyőzték a bizánciakat, és gyors terjeszkedésbe kezdtek. A század végére elfoglalták a Közel-Kelet nagy részét és teljes Észak-Afrikát. Annak legnyugatibb csücskénél átkeltek a tengeren, s Gibraltárnál Európa földjén is megvetették lábukat. A mai Spanyolország és Portugália jelentős része az uralmuk alá került.

ÍMA

Jézus!

A szakadékokra tekintve
elszomorodom, mert felismerem,
hogy hány embertől
ilyen távolság választ el,
csupán az előítéleteim miatt.
Ma azonban a hídépítésben
kérem a segítségedet!

Add, hogy én magam is híddá váljak
a családban, az osztályban és bárhol,
ahol széthúzást tapasztalok!

Ámen.

Botrány a Bibliában!

A kód megfejtésével megtudod, hogy mit ír Szent Pál a rómaiaknak a botrányról!

15	11	15	25	14	1	11		11
O	K	O	Z	N	A	K	.	K
20								
T								
23								
Y								
14								
N								
2								
Á								
18								
R								
20								
T								
15								
O								
3								
B								
19								
S								
6								
É								
20								
T								
19								
S								
2								
A								
19	25	6	20	7	21	25	19	S
Z	U	H	T	F	Z	S		

Kérlek azonban titeket, testvérek, tartsátok szemmel azokat, akik ellentétben a kapott tanítással ...

(Róm 16,17)

1	2	3	4	5
A	Á	B	D	E
6	7	8	9	10
É	H	I	Í	J
11	12	13	14	15
K	L	M	N	O
16	17	18	19	20
Ö	P	R	S	T
21	22	23	24	25
Ú	Ü	Y	V	Z

NÉZZ UTÁNA!

Nagy Károly császári székvárosa Aachen lett. Keresd meg a térképen, hol található ez a város! Nyomozd ki, milyen magyar vonatkozása van az itt felépített császári dóm egyik kápolnájának!

Nyugat-Európában ekkor egy új népcsoport emelkedett fel: a **frankok**. Ez a germán törzs jó politikával, erős hadsereggel és kiváló uralkodók vezetésével egyre több területet hódított meg. Klodvig király és utódai a kereszténység terjesztői is voltak. Szükség volt erre az új erőre, mert egyre komolyabb támadásokkal kellett szembenézni. **Az arab előretörést Martell Károly állította meg Poitiers mellett (732)**. Fia, Kis Pipin megfosztotta névleges hatalmától az utolsó meroving királyt, és maga állt a frankok élére. Az ő nevéhez fűződik a **Pápai Állam** megalapítása: olyan ország volt, amelynek világi uralkodója a pápa lett; területe Közép-Itáliára terjedt ki. A Pápai Államot 1870-ben számolták fel, területei az egységes Olasz Királyságba olvadtak be. Kis Pipin fia, Nagy Károly a keleti határokon ért el győzelmeket – hazánk területén is viselt hadat. Elérkezettnek látta az időt, hogy a frankok királyából **római császárrá** legyen. Leó pápa 800 karácsonyán koronázta meg Rómában, a Szent Péter-bazilikában. Ez a lépés azonban világossá tette, hogy Kelet és Nyugat végleg különvált: két császár akarta képviselni az egyetlen Róma örökségét.

Az átalakulások hatással voltak a keleti és a nyugati egyház viszonyára is. A **kalkedoni zsinat (451)** rögzítette az egyház öt legfőbb papjának, az úgynevezett pátriárkáknak a viszonyát. Tiszteletbeli elsőség illette meg Róma püspökét, rangban utána következett a konstantinápolyi, majd az alexandriai, az antióchiai és a jeruzsálemi pátriárka. Ez utóbbi három pátriárka fennhatósági területe azonban az iszlám fennhatósága alá került. Róma és Konstantinápoly között rivalizálás kezdődött. A viták középpontjában többnyire hatalmi kérdések álltak. Átmeneti egyházszakadás következett be a két pátriárka között.

A végső törés a XI. században történt. I. Ottó és leszármazottai uralkodásának ideje alatt Nyugaton létrejött a Német-római Császárság, amely a Római Birodalom és Nagy Károly örökösének tartotta magát. Hatalmuk a latin nyelvű egyházra, sőt a pápai székre is kiterjedt. Keleten a bizánci uralkodók viselték a római császári címet. Ők a görög nyelvű egyház fölött uralkodtak.

Kerullariosz Mikhaél (I. Mihály) konstantinápolyi pátriárka – a bizánci császár erejére támaszkodva – egyenrangúvá akart válni Róma püspökével. **Visszautasított minden pápai fennhatóságot.** Saját egyházi területén bezáratta a latin szertartású templomokat. A hittani feszültségek is egyre jobban felerősödtek. IX. Leó pápa ezért úgy döntött, hogy egy tudós és kemény akaratú küldöttet, Humbertus de Silva Candida bíborost küldi el Konstantinápolyba, hogy rendezze a helyzetet. **Humbertus 1054. július 16-án kihelyezett egy dokumentumot a pátriárka székesegyháza, a Hagia Sophia oltárára, melyben az állt, hogy kiközösítették I. Mihály**

pátriárkát és mindenkit, aki hozzá hű maradt. Ezt követően nyomban hajóra szállt, Rómába indult. Amikor a pátriárka minderről értesült, ellenlépésként kiközösítette a pápát és az ő követőit.

E nagy egyházszakadás óta a görög egyház tagjait egységesen ortodoxoknak, a latin egyház tagjait, a római pápa főségét elismerő keresztényeket katolikusoknak nevezzük. A keleti és a nyugati egyház közötti megbékélésre sokáig kellett várni. **Szent VI. Pál pápa 1964-ben a Szentföldre látogatott, s a békekötés jeleként átölelte I. Athenagorasz konstantinápolyi pátriárkát. A két egyház hivatalosan 1965. december 7-én vonta vissza kölcsönösen a kiközösítést.**

SZENT PIROSKA – a „híd” asszonya

Kétfilmekben lehet látni, hogy a főhős egy másik országban új névvel új életet kezd. Van, akit a menekülés visz arra, hogy új életet kezd, új névvel, más a kaland miatt dönt így. Milyen nehézségekbe ütközhet az, aki nevet változtat? Mi lehet a jó benne?

Leckénk szentje, Árpád-házi Szent Piroška ismeretlen lehet számodra. Nem csoda, hiszen a történelemtkönyvek Eiréné (Iréné) néven emlegetik. Az Árpád-házi királylányból ugyanis bizánci császárnő lett.

Piroška 1088 körül született. Szent László király és Adelheid királyné leánya volt. Édesapját korán elveszítette, még csak hétéves volt. Az új király, Könyves Kálmán udvarába került. Kislánként talán nem is tudta, hogy miközben ő a királyi udvarban élt, a nagyvilágban folyt a kereszties háború, és az egyházban a keleti és nyugati egyház háborúja egyházszakadáshoz vezetett. Röviddel László király halála után követek érkeztek a Bizánci Birodalomból. Azért jöttek, hogy Alexiosz bizánci császár fiának, Komnénosz János (Ióannész) bizánci trónörökösnek feleségül kérjék Piroškát. A házasság létrejött a két nép közötti szövetséget is jelentette. Így került a tizenéves leány a Bizánci Birodalomba. A házasságkötés előtt Piroškának át kellett térnie az ortodox hitre, ahol a kereszttségben az Iréné nevet kapta. A házasságkötésre 1105-ben került sor. Nem lehetett könnyű a fiatal császárné helyzete: másik ország, másik kultúra, másik hit, másik nyelv, másik név, új család – ezekhez hozzá kellett szoknia; mégis szülőföldje, családja érdekeit nézve és férjét megismerve, megszeretve élte meg császárnői hivatását. Férjéről a krónikák csupa jót írnak: okos, megfontolt, őszinte, nemes lelkű, mértéktartó, eltökélt, kitartó. Az Irénéről fennmaradt beszámolók szerint méltó párja volt Komnénosz János (II. Ióannész) bizánci császárnak; kitűnt az államügyekben való jártasságával, testi és lelki szépségével, szerénységével, segítőkészségével, mély hitével.

Az aacheni dóm és a magyar kápolna

SZENT PIROSKA (IRÉNÉ)

Egy kép rólam:

Védőszentje vagyok:

Bizánci Császárság
védelmezője, karitatív szolgálat

Ünnepem:
augusztus 13.

Lakhelyem:

Esztergom (szül.),
+ Konstantinápoly

Szimbólumom:

császári korona,
irattekercs,
templommodell

Néhány érdekesség:

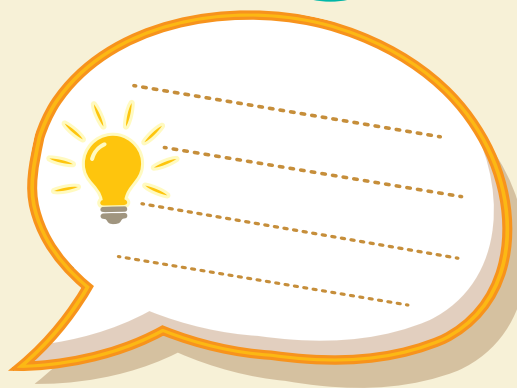
Ha választani lehetne,
te milyen tulajdonságokat
szeretnél magadnak?

Iréné császárné férjével a Hagia Sophia aranymozaikján

Gyűjts szavakat!

Mi tart össze egy közösséget?

Házasságukból nyolc gyermek született: négy fiú és négy lány. Férjével alapította a híres Pantokrátor (Mindenható Megváltó Krisztus)-monostort, és támogatták a szerzetesek életét. A szentföldi zarándokokat, magyar küldötteket szívesen fogadta.

Bár nagyon megszerették Bizáncban, mégis idegennek érezte magát. Pedig mindenki felé megnyilvánuló segítőkészsége és politikai jártassága is azt sugallhatná, hogy otthonosan mozgott új helyén. Halálos ágyán felvette a szerzetesi rendet, és a Xené szerzetesi nevet választotta – ami azt jelenti: idegen.

1134-ben halt meg. Árpád-házi Szent Piroska élete példa arra, hogy a megosztott világban is lehet összekötő kapocsként, hídként élni. Halála után nem sokkal az ortodox egyház szentté avatta. Mozaikképét a Hagia Sophia őrzi.

FOGALMAK

Az egyházi hierarchiában idővel újabb fokozatok alakultak ki. A püspök által kormányzott egyházmegyék egy nagyobb egységbe, az egyháztartományba tömörültek. Ennek élén a **metropolita** áll. Őt **érsek**nek, azaz fő püspöknek is nevezik. Az azonos hagyományú, gyökerű egyháztartományok metropolitái fölött a **pátriárka** áll. Az ókeresztény egyházban öt pátriárkát ismertek el, köztük a római pápa volt a rangelső.

A nagy egyházszakadás után a görög nyelvű, liturgiájú egyházat **ortodox**nak (igazhitűnek) kezdték hívni. Idővel az ortodoxia önálló (**autokefál**) nemzeti egyházakra oszlott – ezek vezetőit hívják ma pátriárkának (Moszkva, Belgrád, Szófia, Bukarest). Közöttük méltóságban a konstantinápolyi (ma: Isztambul) ökumenikus (azaz: egyetemes) pátriárka az első.

A nyugati, latin liturgiájú közösség a **katolikus** nevet viseli. A szó jelentése: egész szerinti, teljes. Vezetője Róma városának mindenkori püspöke, a pápa.

Mind az ortodox, mind a katolikus püspökök és segítők össze szoktak gyűlni tanácskozásra: ezt nevezzük **szinódus**nak, vagyis „közös úton levésnek”.

ÉRÉNYGYAKORLAT

Légy a héten a béke nagykövete a családban, csoportjaidban!

I. EGYHÁZTÖRTÉNET

8. A magyar kereszténység születése

Mikor van ilyen érzésed?

„Mutasd meg, melyik úton jársz,
hosszad emelem a lelkem.”

(Zsolt 143.8b)

Amikor gyermek születik egy családba, új kaland kezdődik. A kis családtag felforgatja mindenkinek az életet, átalakítja a szokásokat. Sok örömet hoz magával, de persze adott esetben új helyzeteket is. A többi családtagnak türelmesnek kell lennie vele szemben, amíg fel nem nő. Az új helyzetekben pedig apránként újfajta döntéseket is hoz a kibővült család: máshová utazik el nyaralni, máshogyan tölti a szabadidejét, másképpen tervezi a jövőt.

Számos legenda övezi nemzetünk múltját. Tudományos kutatásokkal igyekeznek feltérképezni, hogy hogyan és merre éltek őseink a honfoglalás előtt. Nem tudjuk egészen pontosan, hogy a Kárpát-medencéig vezető úton a magyarok mikor találkoztak először a kereszténységgel.

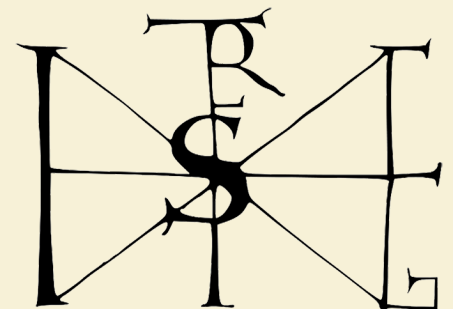
Milyen magyar eredetmondákat ismersz? Keresd ki az 5. osztályos történelemtankönyvből, hogy mit tanultál a magyarok eredetéről!

A Kárpát-medencében már a Római Birodalom idején megjelent a kereszténység. Szávaszentdemeteren (latinul: Sirmium) alapult meg az első püspökség. A hitet Szent Péter és Pál apostolok tanítványai hozták el e vidékre. Ezen a földön, a római Pannóniában számos vértanú szenvedett Krisztusért. Idővel több püspökség is létrejött. A birodalom bukásának idején már számos keresztény élt itt. A legértékesebb ókeresztény emlékeket Pécs városában találjuk: templomok, temetkezési helyek, freskótöredékek – egy egész földalatti világ.

ÍMA

Magyarnak teremtettél Istenem!
Büszke vagyok rá, és tudom,
hogy itt, ezen a földön van dolgom.
Add Uram, hogy bármerre járok a
világon, ne felejtsem el, hogy viselkedésemmel, szavaimmal, tetteimmal
Mária országának viszem hírét!
Ámen.

Szent István király kézjegye

Hallottad-e már a katolikus magyarság régi néphimnuszát, a Boldogasszony Anyánk kezdetű éneket?

Nézz utána az interneten, hogy milyen őkeresztény emlékek találhatóak Pécsen! Ha tudsz, keress rá, hogy máshol is vannak-e olyan leletek, amelyek a kereszténység jelenlétére utalnak!

Sorold fel a magyar koronázási jelvényeket!

A Szent Korona, a koronázási palást, a királyi jogar, az országalma, a koronázási kard

NÉZZ UTÁNA!

Mely szentek és mely apostolok szerepelnek a Szent Koronán?

s o k
t i n t a
n n

Egy császárt is ábrázol a Szent Korona.

Ki ő? Konstantin

A népvándorlás korában a keresztény közösségek is összeomlottak. A Dunántúl területén többször próbálkoztak egyházszervezéssel, többek között Nagy Károly császár uralkodásának idején. A salzburgi érsek személyesen is ellátogatott e területre. A legnagyobb hatást a szlávok két szent apostola, **Cirill és Metód** gyakorolta az itt élőkre. A testvérpár Bizáncból indult útnak, s hazánk területén a morva népet térítette. Zalaváron a helyi gróf, Kocel is fogadta őket. Innen Rómába mentek, hogy megnyerjék a pápa támogatását missziójukhoz. Ám Cirill meghalt. Metód missziós püspökként visszatért, és a Dunán átkelve északnak indult. A mai Csehország területén adta vissza lelkét Teremtőjének.

A Kárpát-medence megtérítése már a magyarok érkezése előtt megkezdődött. A misszionáriusok több irányból érkeztek: egyesek Bizáncból, görög nyelvet, liturgiát hozva magukkal; mások Nyugatról indultak útnak – Salzburg, Passau vidékéről, de még Észak-Itáliából is jöttek buzgó szerzetesek. A magyarság előtt sem volt ismeretlen a kereszténység. A Fekete-tengertől északra fekvő területeken már 860 táján hallhatták Szent Cirill igehirdetését; kalandozásaik során pedig kapcsolatba kerültek a nyugati keresztényekkel. A honfoglaláskor templomokra, kezdetleges egyházszervezetre is találtak új otthonukban. A helyben élő népek – akik többségében szláv eredetűek voltak – egy része keresztény volt.

Nagy lendülettel indult meg a **magyar misszió**. Szent Wolfgang és Pilgrim passauai püspök is térített őseink körében. Ám a kezdeményezés elakadt. Ennek politikai okai voltak (harcok és feszültségek a németek és magyarok között). Más vélemények szerint azonban a kellő lelkesedés is hiányzott. Géza nagyfejedelem és a magyarok egy része csak „fél szívvel” támogatta az ügyet.

Az áttörést szentek hozták magukkal. Prága püspöke, **Szent Adalbert** arra kényszerült, hogy elhagyja városát. A pápához akart menni, de útközben felkereste Esztergomot is. A hagyomány szerint ő **keresztelte meg Géza fiát, Vajkot, aki a keresztységben az István nevet vette fel.** Ez a legenda jelzi, hogy mekkora lendületet adott a magyar kereszténységnek Adalbert. Számos szerzetes érkezett az ő buzdítására hazánkba, az első bencés kolostorba: Pannonhalmára. Adalbert segédkezett István és Gizella házasságának diplomáciai előkészítésében is. Barátja, Gerbert (a későbbi II. Szilveszter pápa) révén az ifjú császárra, III. Ottóra is tudott hatni. Segítségének később nagy szerepe volt abban, hogy **Istvánt 1000 karácsonyán királlyá koronázták.**

A magyar kereszténység legfőbb apostola Szent István király volt (997-től 1038-ig uralkodott). Apja, Géza fejedelem halála után sikerült úrrá lennie a belviszályokon. A királyi koronát elnyerve

belekezdett a magyar egyház és állam építésébe. Elsőként az esztergomi érsekséget alapította meg, pápai jóváhagyással. A mai napig Esztergom a magyarországi egyház szíve. A bazilika felirata ezért hirdeti büszkén: „Minden magyar egyház (templom) anyja, tanítója és feje”. Felállított egy második érsekséget Kalocsán, és számos püspökséget hozott létre. Elrendelte, hogy minden tíz falu építsen egy templomot. Kolostorokat alapított, melyek a keresztény hit és kultúra bölcsői lettek. Az útra kelő magyar zarándokok számára vendégházakat építtetett Rómában, Bizáncban és Jeruzsálemben. Munkássága magára vonta egész Európa figyelmét. Szent Odilo clunyi apát, az egyik legnagyobb hatású szerzetes a keresztény királyok példaképének nevezte őt. Életszentségének egyik legbiztosabb jele mégis az, hogy mellette a családtagjai is a hit példáiává lettek: a felesége, Boldog Gizella királyné és a fia, Szent Imre herceg. Fia nevelésére nagy gondot fordított, Szent Gellértet nyerte meg tanítójának. Szellemi végrendeletként pedig az Intelmek című könyvét akarta fiára hagyni.

A trónörökös, Szent Imre váratlan halála után a helyzet kilátástalannak tűnt. **Szent István 1038. augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján hunyt el Esztergomban. Halála előtt népét és királyságát Szűz Máriának ajánlotta fel.** Innen ered hazánk *Regnum Marianum* – Mária országa elnevezése.

István után **zűrzavaros évek** következtek. Az alkalmatlan uralkodók, a pogánylázadások és a belviszályok sok áldozatot követeltek. A német császár is többször hazánkra támadt. Végül sikerült kilábalni a válságból. **A kereszténység mély gyökeret vert és Szent László uralkodásával végleg megszilárdult hazánkban.** Az ország megtalálta méltó helyét a keresztény Európa nagy családjában.

szent Gellért – a meghívott

Vannak helyek, amelyeket személyekről neveztek el: Amerikát Amerigo Vespucci olasz utazóról, Kolumbiát Kolumbusz Kristóffól. Magyarországon is sok ilyen hely található: nemcsak utcáink viselik általában híres emberek nevét, hanem hegyek, tavak, kastélyok is. A Budán magasodó Gellért-hegy Szent Gellért vértanú püspökről kapta nevét. Kiről neveznél el valamit? Milyen helyszínek örülnél, ha elneveznék rólad?

Gellért 980 körül született Velencében. A kereszttségben a György nevet kapta, mert Szent György napján született. Ötéves korában beteg lett. Szülei a közeli bencésekhez vitték, és fogadalmat tettek, hogy ha meggyógyul, Istennek szentelik és a monostorban hagyják. A bencések imájára meggyógyult a gyermek. Édesapja

Pótold a hiányzó szavakat!

(Mk 1,16-20)

Amikor Jézus a Galileai tó partján járt, látta, hogy Simon és testvére, András – halászok lévén – épp hálót vetnek a vízbe. Jézus ezt mondta nekik: Gyertek, kövessetek, és emberek halászá teszlek benneteket.” Rögtön otthagyták hálójukat és követtek. Alig ment valamivel tovább, megpillantotta Jakobot, Zebedeus fiát és testvérét, Jánost, amint a hálót szedték rendbe a bárkában. Őket is mezhívta. Erre otthagyták apjukat, Zebedeust, halászlégényeivel a bárkában, és a nyomába szegődtek.

rögtön – nyomába – kövessetek
halászává – Galileai
megpillantotta – mezhívta

szent Gellért

Egy kép rólam:

Védőszentje vagyok:
Szeged-Csanádi Egyházmegye, műszaki katonák

Ünnepem:

Lakhelyem:

Velence (szül.), Buda (+)

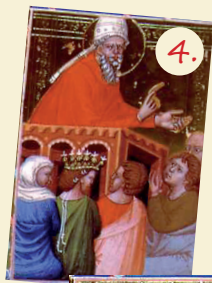
Szimbólumom:

infula, pásztorbot, kereszt

Néhány érdekesség:

.....

.....

Összekeveredtek a Szent Gellért életét elbeszélő képek – párosítsd a leírásokkal!

1. Szent Gellért Szent István király előtt
2. Szent Gellért a remeteségben
3. Szent Gellért püspökké választása
4. Szent Gellért prédikál a népnek
5. a lázadó pogányok megölik a papokat
6. Szent Gellértet letaszítják a pesti hegyről
7. a kocsi magától Csanádra indul a Szent testével
8. a Szent temetése

egy szentföldi zarándoklat során vesztette életét, amikor rablók támadtak rájuk. Az ő tiszteletére vette fel a Gellért nevet. A Benedek-rend szabályzata és a szerzetesek élete magába szippantotta Gellértet – szerzetes lett. Szívében azonban feltört a vágy, hogy ő is elinduljon a Szentföldre, talán édesapja emlékére. Hajóját azonban a tengeri vihar másfelé vitte. A Szent András-szigeten találkozott Gaudentius pannonhalmi apáttal, aki megnyerte őt tervének, hogy Magyarországon kolostort alapítson és térítsen. Gellért elfogadta a meghívást azzal a szándékkal, hogy a Szentföldre Magyarországon keresztül fog menni. Hazánkba érve találkozott István királlyal, aki meghívta őt, hogy fia, Imre nevelője legyen. Hét évig volt Imre herceg nevelője.

Bakonybélben folytatta remeteéletét. Ekkor születtek bibliamagyarázó írásai. Nem sokáig folytathatta ezt a tevékenységét, mert István király nagy feladatot bízott rá: a Maros-menti egyházmegye megszervezését. Bölcs megfontoltsággal kezdte meg szolgálatát: a nagy egyházmegyét területekre osztotta, és olyan vezetőket állított az élükre, akik tudtak magyarul. Iskolát szervezett, ahol papképzés folyt. Végül templomok építtetését szervezte meg.

István király 1038-ban bekövetkezett haláláig támogatta Gellért püspök építőtevékenységét. Az Istvánt a trónon követő Orseolo Péter és Aba Sámuel nem tudták összefogni a magyarságot és a külföldieket. Az országot megosztottság és harcok tépázták. Hogy helyreállítsák a rendet, visszahívták a száműzetésben lévő Vászoly-fiúkat, Endrét és Leventét. Az ő fogadásukra ment Gellért. Útközben szenvedett vértanúságot: levetették a Kelenhegy – a későbbi Gellért-hegy – szikláiról. Szent László uralkodásának idején VII. Gergely pápa avatta szentté Gellért püspököt, 1083-ban. Életpéldája arra tanít, hogy Isten Lelke vezet bennünket útjainkon, és egyetlen döntésünk kihathat az egész életünkre, ahogy Gellért püspököt Magyarországhoz kötötte Gaudentius apáttal való találkozása.

A Magyar Anjou Legendáriumként ismert, a középkori Magyarország egyik leggazdagabban díszített kódexének lapjai ma a világon hat nagy gyűjteményben találhatóak meg, köztük a Vatikáni Apostoli Könyvtárban. A kódex festett és aranyozott képei Jézus Krisztus és a szentek életét elevenítik fel.

ÉRÉNYGYAKORLAT

Beszélgess a szüleiddel arról, hogy milyen nagy döntéseket hoztak eddig az életükben, és hogy ezek milyen következményekkel jártak! Tanulj a példájukból!